

Rodna Gruda

Žička kartuzija tudi po 850 letih oaza spokojnosti in tišine

Žiče Charterhouse: An Oasis of Serenity and Tranquility for over 850 Years

Objavljeno dne/Published on: 06.08.2015

Avtor članka/Article Author: Jerica Potočnik

Žička kartuzija v Dolini sv. Janeza Krstnika pod Konjiško goro (v Žičah) je letos junija zasluženno pridobila naziv kulturni spomenik državnega pomena. Mogočna kartuzija, ki šteje že 850 let, privablja obiskovalce, da se sprehodijo po njeni notranjosti in podoživijo skrivnostni svet meniškega življenja. Kljub temu, da so menihi, natančneje kartuzijani, žički samostan zapustili že konec 18. stoletja, lahko med njegovimi stenami še dandanes občutimo spokojnost, mir in tišino.

This June, the Žiče Charterhouse (Žička kartuzija) in the St. John the Baptist's Valley under Mt. Konjice was awarded the title of a cultural monument of national importance. The mighty 850-year old charterhouse attracts visitors, who take a walk around its interior to get a taste of what monastic life once looked like. Even though the monks, namely the Carthusians, abandoned the Žiče monastery at the end of 18th century, you can still sense the serenity, peace and tranquility that fill the place.

Žička Kartuzija Foto; Denis Sodrznik

Kot se za vsako staro in pomembno stavbo spodobi, ima tudi Žička kartuzija svojo legendo. Le-ta pravi, da je štajerski mejni grof Otokar III. šel na Konjiško goro na lov. Pod drevesom je za trenutek zadremal. Naenkrat se mu je prikazala košuta izredne beline. Košuta je nato izginila in na njenem mestu se je pojavil mož, ki se je svetil kot sonce. Grofu se je predstavil kot sv. Janez Krstnik in mu ukazal, da naj na tem mestu zgradi samostan.

Pa pogledjmo, kaj pravijo zgodovinska dejstva. Kartuzija je bila ustanovljena leta 1165. Ustanovno listino je podpisal štajerski mejni grof Otokar III. Traungauski. V samostanu je istočasno živelo zgolj 12 menihov – kartuzijanov. Gre za red, ki prihaja iz Francije in je eden izmed najstrožjih redov v katoliški cerkvi. Vsak menih je živel v svoji celici. Red namreč nalaga, da morajo menihi gojiti ljubezen do svoje celice, ljubezen do samote. Kartuzijani so se ukvarjali z vrtnarjenjem, glavna dejavnost pa je bila pisanje, prepisovanje in prevajanje knjig. V samostanu je bila nekoč knjižnica, ki je obsegala več kot 2.000 del. Knjige iz Žičke kartuzije so danes v glavnem v lasti Avstrije. Obiskovalci kartuzije pa si lahko ogledajo kopije rokopisov.

Cerkev – osrednja stavba

Najpomembnejša stavba samostana je cerkev sv. Janeza Krstnika. Kamnoseki iz Francije so jo pozidali v 12. stoletju. Cerkev je ozka, enoladijska. Sprva je bila zidana v romanskem slogu, kasneje pa v gotskem, kar se kaže predvsem v šilastih lokih in podpornikih. Bila je brez zvonov, ker je red živel v tišini. Danes je le še mogočna ruševina brez strehe. Le-ta se je namreč udrla kmalu po odhodu menihov. Kot je znano, je Jožef II. samostansko življenje leta 1782 ukinil z dekretom. V cerkvi je kamnit oltar, ob katerem naj bi bila močna energijska točka. V cerkvi so občasno tudi maše, v njej se zbirajo ljudje, ki prihajajo na duhovne vaje, vsako soboto pa je tudi prizorišče civilnih porok.

Stavbe nasproti cerkve so bile zgrajene kasneje in so tudi precej bolj ohranjene. Še dandanes so to kakovostne kleti z zidovi, debelimi več metrov. V kletih, v katerih je stalna temperatura 12 stopinj, letno zori do 60.000 steklenic bele in rose penine. Nad kletmi pa je na ogled razstava kopij žičkih rokopisov. V kartuziji se nahaja tudi pokopališka kapela s sončno uro. Okrog te kapele je pokopališče menihov. Kartuzijani pokopavajo zelo preprosto.

Truplo zavijejo v kos platna in ga spustijo v zemljo. Grobove kartuzijanov krasijo zgolj leseni križi, na katerih pa ne bomo našli ne imen ne datumov.

V 15. stoletju so zunaj samostana postavili hišo za goste. V njej so se ustavljali popotniki, romarji in obiskovalci. Gre za najstarejšo gostilno v Srednji Evropi. Danes je poznana pod imenom Gastuž in je priljubljeno zbirališče ljubiteljev kulinarike. Pred samostanom pa se nahaja tudi bogat zeliščni vrt.

Žička lekarna ena izmed najstarejših javnih lekarn

Obiskovalci si z veseljem ogledajo lekarno, ki se nahaja znotraj kartuzije. Ustanovljena je bila konec 16. stoletja in je ena izmed najstarejših javnih lekarn na Štajerskem. Ponudba zdravilnih pripravkov je res pestra. Od čajev, čajnih mešanic, krem, zeliščnih masaž do raznih zeliščnih napitkov na osnovi žganja. Obiskovalci se lahko v lekarni poučijo tudi o kristaloterapiji, ki je precej stara veda. Zdravljenje z minerali in poldragimi kamni je bilo namreč uveljavljeno že v srednjem veku.

Osnovno načelo »moli in delaj«

V prostoru nad lekarno je na ogled stalna razstava z naslovom »Ora et labora« (Moli in delaj). Gre za slikovni prikaz molitve in dela kartuzijanov, ki je podkrepjen z njihovimi redovnimi pravili. Menihi so vstajali točno ob polnoči, ker se takrat začne nov dan. Do četrte ure popoldne so imeli svoje obveznosti, od vrtnarjenja, pisanja, prepisovanja knjig do urejanja celice in kuhanja. Ob štirih je bila večernica, ob petih večerja, ob šestih sklepna misel, takoj po šesti pa so šli spat. Če so menihi zboleli, so se zdravili s tistim, kar so pridelali na vrtovih. Zelišča so predelali v napitke in čaje. Metoda samozdravljenja je bila tudi puščanje krvi. Zanimivo je, da kartuzijani ne smejo jesti mesa živali, ki imajo štiri noge. Tako so jedli predvsem ribe, bobre, vidre, polže, žabe in školjke.

Čeprav je Žička kartuzija verjetno največja znamenitost na območju občine Slovenske Konjice, je na tem območju še mnogo drugih, ki so prav tako vredne ogleda. Med njimi naj omenimo dvorec Trebnik, katerega zgodovina sega daleč nazaj v začetek 14. stoletja in cerkev sv. Jurija iz 13. stoletja ter mestno jedro. Ljubitelji narave pa se bodo z veseljem sprehodili po Konjiški gori in škalskih vinogradih.

Stalna razstava Ora et labora (Moli in delaj) Foto; Blaž Jamšek

Domača zelišča v zeliščni lekarni; Foto Tomo Jeseničnik

Od mogočnega samostana je ostalo samo še obzidje. Foto; Tomislav Huha

Žička Kartuzija Foto; Denis Sodržnik

Panorama Žičke kartuzije in Gastuža z zeliščnimi vrtovi FOTO: Janez Kotar

Pokopališka kapela - Foto; Tomo Jeseničnik